

Teoretické varianty legislativního řešení problému osiřelých děl

(pracovní podklad pro jednání 6. 2. 2012)

Varianty (předběžně – k diskuzi):

- I. ryze podle navrhované směrnice ve variantě „zákonná výjimka“ pro určené uživatele, druhy předmětů ochrany a způsoby užití
- II. podle navrhované směrnice ve variantě „jiný mechanismus“ – prostřednictvím kolektivní správy práv – pro všechny uživatele, širší okruh druhů předmětů ochrany, širší okruh způsobů užití
- III. podle navrhované směrnice – kombinovaný systém, tj. „zákonná výjimka“ pro určené uživatele a způsoby užití + „jiný mechanismus“ – prostřednictvím kolektivní správy práv pro ostatní uživatele, širší okruh druhů předmětů ochrany, širší okruh způsobů užití
- IV. kombinovaný systém – všechny varianty využitelné všemi (???)

Varianta I. – ryze podle navrhované směrnice o osiřelých dílech

(draft orphan works directive – DOWD)

Varianta vycházející pouze ze znění návrhu směrnice, resp. z jeho „konkrétních“ ustanovení.

- **jen pro užití subjekty uvedenými v čl. 1/1 DOWD**

(veřejně přístupnými knihovnami, vzdělávacími zařízeními nebo muzei, jakož i archivy, institucemi pečujícími o filmové a zvukové dědictví a veřejnoprávními vysílacími organizacemi)

- **jen pro díla a jiné předměty ochrany uvedené v čl. 1 DOWD** nacházející se ve sbírkách těchto subjektů, a to díla, která byla poprvé vydána nebo odvysílána v ČR

díla zveřejněná (správně „vydaná“) v podobě knih, odborných časopisů, novin, časopisů nebo jiných písemností, která jsou obsažena ve sbírkách veřejně přístupných knihoven, vzdělávacích zařízení, muzeí nebo filmových či zvukových archivů,

kinematografická či audiovizuální díla a zvukové záznamy obsažené ve sbírkách veřejně přístupných knihoven, vzdělávacích zařízení, muzeí, jakož i ve sbírkách nebo archivech institucí pečujících o filmové či zvukové dědictví, a
--

Kinematografická nebo audiovizuální díla a zvukové záznamy vyrobené veřejnoprávními vysílacími organizacemi před 31. prosincem 2002 obsažené v jejich archivech,
--

Tato směrnice se vztahuje i na díla a jiné předměty ochrany vložené či začleněné do díla či zvukového záznamu uvedeného v odst. 2 a 2a. (zde bez omezení, tj. včetně obrázků, fotografií apod.)

- **jen pro užití uvedená v čl. 6 DOWD** a jen ke splnění úkolů, které mají uvedené instituce, souvisejících s jejich posláním ve veřejném zájmu, zejména k zachování, restauraci a poskytování přístupu k dílům a zvukovým záznamům obsaženým v jejich sbírkách za kulturními a vzdělávacími účely

(a) zpřístupňováním osiřelého díla ve smyslu čl. 3 směrnice 2001/29/ES;

(b) rozmnožováním ve smyslu čl. 2 směrnice 2001/29/ES pro účely digitalizace, zpřístupňování, indexace, katalogizace, uchovávání nebo restaurování.

- **užití bude dovoleno zákonem (zákonná výjimka) za stanovených podmínek (a až c):**
 - a) subjekt bude muset provést důsledné vyhledávání nositele práv, pokud jej nedohledá, bude předmět ochrany označen jako “osiřelé dílo” a subjekt bude oprávněn jej užít
- nutno stanovit pravidla pro důsledné vyhledávání:
 - o co se rozumí důsledným vyhledáváním,
 - o jaké zdroje musí být minimálně prověřeny: ty podle přílohy k návrhu směrnice (ve vyhlášce k AZ? – praktičtější než příloha k AZ), další – podle národní situace (např. databáze svazů, unií apod. ???, rozhodnutí soudů projednávající dědictví ???)
 - o zveřejnění info o hledání nositele práv (stanoveným způsobem/on-line, po stanovenou dobu)
 - o ???
- b) subjekt (uživatel) bude muset vést záznamy (a předávat tyto záznamy do příslušné národní databáze zmíněné dále) o:

(1) o výsledku důsledného vyhledávání;
(2) o užití osiřelého díla, včetně užití na základě (<i>po provedení?</i>) důsledného vyhledávání provedeného jinou organizací;
(3) o jakýchkoli změnách statusu osiřelého díla, které užívají; a
(4) identifikační a kontaktní informace o organizaci, která předává informace uvedené v odst. 6 pododst. 1 až 3.

- c) nositelům práv, kteří se posléze ke svým právům přihlásí, bude zaručena odměna (fair compensation)¹ – zde nutno zvážit, jak bude odměna “zajištěna”

varianta 1. – odměnu bude vybírat KS předem (tj. půjde o úplatnou zákonnou licenci – výjimka z výlučných práv kompenzovaná přiměřenou/spravedlivou odměnou vybíranou v rámci povinné KS

- nutno stanovit, jak se bude nakládat s odměnami, o něž se nositelé práv nepřihlásí (!)
- po uplynutí stanovené doby (minimálně 3 roky, spíše více) se bude odměna vracet nebo odvádět do SFK (Státní fond kultury), popř. do SFkino (Státní fond na podporu kinematografie...) nebo bude užita KS k zákonem stanoveným účelům (*zde nutno vyčkat návrhu směrnice o KS*)

Pozn.: Stejný režim, jaký bude zvolen ohledně nakládání s nevyplacitelnými odměnami, by měl platit i pro odměny vybírané Gestorem (podle § 24 – odměna při opětném prodeji originálu uměleckého díla), pokud nedojde ke změně režimu kolektivní správy (z povinné na “nepovinnou”, resp. výběr kolektivním správcem jen pro smluvně zastupované či evidované nositele práv)

¹ Zatím není jasné, zda bude povinnost nebo možnost čl. státu zaručit odměnu.

varianta 2. – odměna bude vyplácena přímo uživatelem (oprávněným subjektem podle čl. 1 odst. 1 DOWD) až poté, co se nositel práv přihlásí (z rezerv vytvářených uživateli), tzn. že v AZ by bylo zakotveno “pouze” právo na přiměřenou odměnu

- **nutno zajistit existenci databázi/databáze² informací o osiřelých dílech:**

(1) výsledky důsledného vyhledávání provedeného na území čl. státu
(2) informace o užití osiřelých děl na základě důsledného vyhledávání provedeného na území čl. státu

- **nutno vyřešit, jaký bude další osud užití díla, k němuž se nositel práv přihlásí** (tj. ukončí status osiřelého díla) – některé čl. státy navrhují vložit do textu směrnice výslovné ustanovení, že minimálně po určitou stanovenou dobu po přihlášení nositele práv bude moci oprávněný subjekt i nadále používat dílo výše uvedeným způsobem. Národní úprava by měla obsahovat podobné ustanovení rovněž bez ohledu na konečnou podobu směrnice.

Varianta II. - podle navrhované směrnice ve variantě „jiný mechanismus“

(s využitím kolektivní správy práv – pro všechny uživatele, širší okruh druhů předmětů ochrany, širší okruh způsobů užití)

Varianta využívající možnosti dané navrhovanou směrnicí, totiž že čl. státy nebudou nijak omezeny v ponechání si již zavedených jiných mechanismů (než zákonné výjimky) nebo v zavedení takových jiných mechanismů. S ohledem na nutnost přijetí maximálně úsporného řešení neuvažuje MK o variantě spočívající ve zřízení zvláštního úřadu, který by licence poskytoval.

varianta II. a) licence poskytovaná kolektivním správcem po důsledném vyhledávání provedeném zájemcem o užití osiřelého díla

Podle této varianty by zájemce o užití provedl důsledné vyhledávání (viz výše ohledně vyhledávání a vedení databáze) a poté, co nenalezne nositele práv, obrátí se s žádostí o udělení licence na příslušného kolektivního správce. Ten prověří, zda bylo vyhledáváno důsledně, a poté udělí licenci (na jakou dobu?) a vybere přiměřenou odměnu. Nositel práv, který by se posléze přihlásil, by měl nárok na vyplacení této přiměřené odměny za období 3 let zpětně (nebo po delší dobu stanovenou zákonem). Kolektivní správce by rovněž vedl databázi osiřelých děl a informací o užití těchto děl.

Nutno zvážit, na jaké druhy děl (resp. předměty ochrany) by se takový režim mohl či měl vztahovat.

Nutno stanovit, jak bude nakládáno s odměnami, které se nepodaří vyplatit nositelům práv (viz výše).

² Zatím není jasné, zda bude nutno vytvořit jedinou centrální národní databázi nebo zda půjde o databázi EK nebo jen o soustředění informací (internet. odkazů) o databázích jednotlivých organizací (uživatelů) nebo KS na jednom místě (např. na webu MK) apod.

varianta II. b) licence poskytovaná kolektivním správcem v rámci tzv. rozšířené kolektivní správy (bez vyhledávání provedeném zájemcem o užití)

Podle této varianty by licenci k užití (popř. k výslovně stanoveným způsobům užití) uděloval licenci kolektivní správce v rámci tzv. rozšířené kolektivní správy práv, aniž by zájemce o užití byl povinen provést nejprve důsledné vyhledávání. To by prováděl naopak po udělení licence kolektivní správce

Nutno zvážit, na jaké druhy děl (resp. předměty ochrany) by se takový režim mohl či měl vztahovat.

Nutno stanovit, jak bude nakládáno s odměnami, které se nepodaří vyplatit nositelům práv (viz výše).

Varianta III. - podle navrhované směrnice – kombinovaný systém

(tj. „zákonná výjimka“ pro určené uživatele a způsoby užití + „jiný mechanismus“ – prostřednictvím kolektivní správy práv pro ostatní uživatele, širší okruh druhů předmětů ochrany, širší okruh způsobů užití)

Podle této varianty by byl stanoven pro subjekty stanovené v čl. 1 odst. 1 DOWD pro užití děl uvedených v DOWD a pro užití stanovená v DOWD režim popsany ve Variantě I., pro ostatní případy bude stanoven režim podle Varianty II., tj. licencování prostřednictvím kolektivního správce (tzn. pro ostatní uživatele - zejm. komerční, pro širší okruh předmětů ochrany - některé bude vhodné vyloučit – např. počítačové programy) a pro širší okruh způsobů užití (nutno zvážit, zda bude vhodné umožnit licencování jakéhokoli způsobu užití).

Varianta IV. - kombinovaný systém využitelný všemi (???)

(zatím jen ryze teoretická úvaha – není jasné, zda tak je míněno příslušné ustanovení návrhu směrnice o nedotčenosti národních úprav jiných mechanismů)

Varianta spočívající v kombinovaném systému podle Varianty III. s tím, že i subjekty uvedené v čl. 1 odst. 1 by si mohly zvolit, zda chtějí využít zákonné úplatné/bezúplatné výjimky nebo využít možnost získat licenci od kolektivního správce. První varianta může být výhodná pro subjekty s menším počtem osiřelých děl, druhá naopak pro velké digitalizační projekty, kde důsledné dohledávání jednotlivých nositelů práv je prakticky nerealizovatelné v rozumném časovém horizontu.

(Konec dokumentu)